Stikka

HAMAR Y'S MEN'S CLUB **Red.:** **Layout: John Arne** **Nr. 4 2020 Årg. 49**

Anne Grete Preus

Jeg har i den senere tid tenkt tilbake på Anne Grete Preus. Hun døde i august i 2019 og ble begravet i Uranienborg kirke hvor hun hadde blitt konfirmert bare fem år tidligere.

❒ Hun var en meget anerkjent kvinnelig rockeartist og låtskriver som har vunnet en rekke priser. Hun var en kunstner som arbeidet mye og inspirerte mange andre kunstnere og ikke minst unge låtskrivere.

❒ I et radiointervju med henne året før hun døde ga hun uttrykk for at hun ikke hadde vært seg bevisst at hun i så stor grad hadde benyttet bibelske tanker og motiver i sin diktning. Dette ble hun først klar over i sine siste leveår. Dette medførte at hun uttrykte betydningen av den kristne kulturarven og dens betydning for å forstå vår historie, kunst og kultur. Hennes vektlegging av dette var et sterkt vitnespyrd inn i hennes opprinnelig kulturradikale miljø.

❒ I radiointervjuet vektla hun betydningen av alle de samtalene hun hadde hatt med soknepresten i menigheten. Disse samtalene hadde pågått over lang tid og hadde bidratt til å åpne perspektiver som tidligere hadde vært fraværende. Dette viser dialogens muligheter i samtale om tro og livsanskuelse. Hennes tilnærming til kirke og kristendom ga seg også uttrykk i at hun donerte sitt flygel til Uranienborg kirke.

❒ Mange av hennes melodier er blitt folkekjære. Av hennes sangtekster har jeg valgt «Når himmelen faller ned» Dette er en melodi som passer fint i den tida vi nå går inn i med kulde og snø.

Det snør himmelsk korrekturlakk
Over feilstavet sommer
Og hør bylarm forsvinner
Under dalende flommer
Vi har hørt at ingen snøfnugg er like
Og sånne under kan en tenke på en stund
Jeg lener hodet helt tilbake
Og får et iskrystaller på min munn
Og får et iskyss

Det snør stumme stjernesøstre
Fra usynlige munner
Og ør av angrepet av myldrende lydløse sekunder
I dag inntas jorden av en himmelsk hær
Uten våpen tvinges hele byen i kne
Alt går litt langsommere her på jorden
Når hele himmelen faller ned
Når hele himmelen faller ned

Takk for den unyttige snø
Til bry og besvær
Nå inntas jorden av en himmelsk hær
Uten våpen
Tvinges hele byen i kne
Alt går litt langsommere her på jorden
Når hele himmelen faller ned
Når hele himmelen faller ned
Hele himmelen
Når hele himmelen faller
Når hele himmelen faller ned

Alt går litt langsommere her på jorden
Når hele himmelen faller ned

Arne Amlien

Redaktøren:

Kameratskap og fellesskap

I kirke- og menighetsliv er kameratskap og fellesskap en svært viktig faktor. Dette gjelder også i klubben vår. I den situasjonen som vi nå opplever med stor smittefare og restriksjoner for all møtevirksomhet, er dette en stor utfordring. Noen har forsøkt å pleie fellesskapet via ulike digitale plattformer, men dette har sine klare begrensninger. Kameratskap og fellesskap bygges og pleies gjennom fysisk samvær mellom mennesker.

Slik situasjonen har vært i lang tid kjenner vi verken igjen hverdagen vår eller verden rundt oss. Det hele er uvirkelig, fremmed og skremmende for oss alle. Det å ikke ha kontroll gjør oss sårbare og engstelige. I en slik situasjon er det lett å føle avmakt.

«Menneskene er skapt til å hjelpe hverandre. Bare i vilje til fellesskap fungerer menneskelivet etter sine bestemmelser,» Manfred Bjørkqvist.

Vi er skapt og kalt til fellesskap både med Gud og med hverandre. Et kristent fellesskap blir i Bibelen framstilt som noe nødvendig. Vi trenger et sted der vi får høre forkynnelse, får møte andre kristne og ta del i fellesskap med andre mennesker som bor i vårt nærområde.

Arne

Fortsatt kaffe på tirsdager

Selv om klubbmøtene avlyses pga smittesituasjonen har tirsdagskaffen fortsatt på Ynglingen. 17. november møttes Olav, Iver, Nils Kristian, Sverre, Roar, Helge og undertegnede.
Vi benyttet også anledning til å tenne et lys for å minnes Jørgens kone Rita som nylig døde.
gbs

Rettelse

I forrige nummer av Stikka skrev jeg om Kari Mangrud Alvsvåg i forbindelse med en radioandakt, at hun var prost i Sarpsborg. Det var riktig da andakten ble holdt i radioen, men i september ble hun innsatt som ny domprost i Fredrikstad. Hun er dermed også fungerende biskop i Borg bispedømme når Atle Sommerfeldt av en eller annen grunn ikke er i funksjon. Så glemte jeg å rette innledningen før Stikka gikk i trykken. Beklager!
Geir Bjørnar

Presidenten har ordet:

Høsten ble ikke helt som planlagt. Mange møtekvelder er dessverre blitt avlyst. Dermed mister vi anledningen til å møtes, hilse på hverandre, spise sammen, og høre på et interessant foredrag. Denne sosiale dimensjonen har vi mistet, og kanskje er det den vi savner mest? Den påtvungne isolasjonen – oppfordringen til å treffe få mennesker – har ført til at mange ikke har kunnet ha kontakt med dem de pleier å møte, enten det er familie eller venner. Det er når vi blir hindret i å gjøre de tusen daglige tingene, at vi oppdager hvor mye mange av disse betyr for oss. Kanskje gjør dere den samme erfaringen som jeg gjør; tanken slår en at det er jo alle disse småtingene som betyr noe, det er de som utgjør livet vi lever. Jeg har snakket med noen mennesker som var alvorlige syke, og det de peker på er at de ikke lenger kan gjøre de daglige tingene – alt det som fremstod som rutiner og en triviell hverdag.

■ Kanskje synes vi det er et ork å gå til postkassen en sur og kald morgen for å hente avisen. Men den dagen vi ikke lenger kan ta denne turen, kommer vi nok til å savne den. For det er jo slik dagene er for de fleste av oss. Det betyr jo ikke at vi ikke skal være åpne for det uvante, eller stille de store spørsmålene – for det gjør vi også. Men i pandemiens tid er det dagliglivet som er satt på prøve. Du kan knapt reise til Oslo, for ikke å snakke om en tur til mildere og varmere strøk.

■ Moderne mennesker som vi er, er vi vant til å kunne kontrollere det meste. Nå ser vi hvor lite som skal til før taket glipper. Vi er vant til å reise jorden rundt, ta en lang-weekend i en europeisk storby. Nå må vi være hjemme, og kanskje kan dette vise oss at det også finnes noen gode ting her hjemme som vi kan glede oss over?
Med ønske om en fin advents- og julehøytid.

Simon

Gratulerer!

Desember

Olav Landheim	1.
Trond Vidar Vedum	4.
Nelly Bligoud	5.
Kjell Arnold Nyhus	7.
Helge Senumstad	8.
Karl Mangrud	9.
Marit Skjerven Amlien	11
Jørgen W. Hærem	14.
Martha Voll	21.

Januar

Kjell Berg	18.
Bjørn Fjeldstad	18.
Arnhild Kausland	30.

Februar

Gerd Olsen Tomter	1.
Eldbjørg Markussen	2.
Ingegjerd Svae	2.
Oddvar Dalby	10
Bodil Johnson	12.
Reidunn Dalby	18.
Kari Ellen Berg	20.
Ivar Refsdal	28.

Har Norge og Europa en kristen kultur?

Som følge av den store innvandringen til Norge og den økende sekulariseringen – både her hjemme og i andre europeiske land – har mange spurt om Norge fremdeles er et kristent land, om vi har en egen kultur. Dette er noe som opptar mange, og når man taler om forholdet mellom de ulike religioner og livssyn, er mange opptatt av likestilling og toleranse. Derfor mener flere at kristendommen ikke lenger skal ha den særstilling som springer ut av landets historie. Noen vil kanskje tillegge at vi lever i en etterkristen tid, og vi må gi rom for alle.

Skal vi slippe tak i tanken om at vi har en kristen kultur i Norge fremdeles – også i Europa? Mange filosofer, teologer og historikere har vært opptatt av dette. Her kan jeg nevne den engelske historikeren Tom Holland som i sin siste bok hevder at det Europa vi kjenner i dag er et kristent kontinent. Det er kristendommen som har formet Europas intellektuelle horisont. Derfor blir det lett noe overfladisk, tror jeg, når man i debatten om norsk kultur viser fram brunost, vafler og bunad. Alt dette er uttrykk for en rik folklore med gamle røtter – selv om disse også kan være inspirert av kulturmøter med andre. Rosemalingens akantusranker nevnt som eksempel.

Tom Holland ønsker å grave dypere og spør etter hele vår måte å forstå og oppfatte virkeligheten på, en oppfatning som i sin tur har funnet nedslag i lovgivning og politikk. Den norske historikeren Terje Tvedt mener at menneskerettighetene ikke kunne blitt til i noen annen kontekst enn den europeiske. Så selv om sekulariseringen har skutt fart og religionen visuelt sett ikke lenger er like tilstedeværende i samfunnet, preger den vår måte å tenke om livet, om det å leve sammen med andre. Ytre sett er det kristne høytider som styrer kalenderen som det norske, sekulære samfunnet er innrettet etter. Dette preget har blitt til gjennom århundrer, og blir slik sett ikke borte over natten. Med Tom Holland tror jeg vi kan si at både Norge og Europa fremdeles er preget av en kristen kultur, og at det er en tiltagende historieløshet som gjør oss blinde for denne arven.

Dette er relevante spørsmål når vi snakker om innvandring og tilpasning til lokal kultur. Våre nye landsmenn kommer ikke til et tomt rom. Det er noe her fra før av. Billedlig talt kommer de til et fullt møblert hus. Samtidig er det slik at innvandrere også har med seg en kultur, de har en kulturell bakgrunn som er formet av andre impulser. Skal de slå seg ned her, og vi skal unngå det som heter parallellsamfunn, må både vi som bor her og de som kommer, gi avkall på noe. Kanskje ser nordmenn at et skap eller et annet møbel må ut for å gi plass til det nye, samtidig som de som kommer også må se at ikke alt de har med seg er det plass til; også de må gi avkall på noe. Det er vel da vi snakker om integrering og assimilering? Aspektet er gjensidig. En kanskje misforstått toleranse kan ikke ignorere at det handler om å gi og ta for begge parter.

Min identitet er knyttet til mine minner, og dermed min historie. Slik er det også med et land og en nasjon. Norge er ikke bare et landområde, eller en tilfeldig ansamling av mennesker. Historien gjør at vi ikke kan tenke slik. Nå vet vi at historien kan misbrukes og misforstås, og at hver generasjon må stille nye spørsmål. Men dette rokker ikke ved det prinsipielle – alt har en historie og den preger oss, bevisst og ubevisst.

Simon W. Bringeland

I Periskopet

Dåp i Kamerun.

■ Mye er glemt av kirkelige handlinger som jeg fikk være med på i Kamerun i tiden fra 1973-87. Men en dåp og hendelser omkring den, husker jeg blant litt annet. Etter en lang reise - veien den gangen var vel ca. 25 mil – kom jeg til landsbyen Yangba. (Senere var det en litt kortere vei). Evangelisten der fortalte at han hadde en dåpskandidat som var veldig gammel. Jeg tipper ca. 80 år, hvithåret. Han hadde fått et kristent navn, Abraham – passende til alderen, tenkte jeg.

■ Praksis var jo at før dåpen skulle presten ha en samtale med dåpskandidatene. Den skulle handle om innholdet i den kristne tro. Gjerne trosbekjennelsen, Fader Vår eller budene eller annet bibelsk materiale. Hva hadde kandidaten lært gjennom tiden som dåpskandidat. Evangelisten hadde stått for undervisningen, og han gav uttrykk for at jeg ikke måtte ha for store forventninger. Det slo til. Jeg kan vel også si at hadde det vært et yngre menneske så ville det etter vanlig praksis ha blitt at han skulle fortsette med undervisning en stund til.

■ Men hva med en aldrende person? Å utsette dåpen ville være galt. Det forstod jeg. Samtidig ville det jo være fint å få et grunnlag å gjennomføre dåpen på. Løsningen ble noe slikt som: Tror du på Jesus? Vil du bli døpt? Svaret var et tydelig JA. Hva mer skulle til? Han ble døpt og tatt inn i Jesu Kristi verdensvide kirke. Men for ham var det nok at han ble medlem i Yangba menighet.

■ Jeg kom tilbake til denne landsbyen ca. et år senere. Jeg spurte etter Abraham – en så gammel dåpskandidat gjorde inntrykk, men han bodde da ute på åkeren sin.
3. gang jeg kom dit var Abraham alvorlig syk. Etter gudstjenesten gikk vi da hjem til ham. Der ble det en svært forkortet gudstjeneste med nattverd. Abraham klarte så vidt å ta imot nattverdelementene, vinen havnet nok like mye utenfor munnen som inni. Jeg tenkte at dette forstod Abraham lite av.

■ Litt senere kom evangelisten til Yoko der vi bodde. Jeg spurte hvordan det var gått med Abraham og svaret var som jeg tenkte. Han døde få dager etter at jeg hadde vært der. Men så føyde evangelisten til noe som gjør at denne historien ikke gikk i glemmeboken. Han sa: «Like etter at du var dratt fra landsbyen,» sa Abraham: «Nå har jeg fått mitt siste måltid.» Han hadde nok forstått mer enn jeg kunne tenke: Nattverden ble hans siste måltid. Jeg oppfattet det som om han ville si: «Nå er jeg klar til å dø.» Tenk den gamle mannen som knapt hadde fått noe kristen opplæring, opplevde nattverden så stor og viktig. Jeg lærte noe av Abraham.

Kåre

En kort julebetraktning

Selma Lagerlöf har skrevet en novelle som heter Fred på jorden. Her skildres en julekveld hvor en familie sitter samlet i stua da en uventet person kommer inn. Det blir et gjensyn som vekker til live spørsmål om hevn og moral. I novellen oppstår en situasjon hvor menneskets hardhet kommer i sterk kontrast til Guds nåde, barmhjertighet og julens fredsbudskap.

■ I julen synger vi og leser teksten fra Luk. 2 om fred på jorden. Dette står i stor kontrast til krig og konflikter som vi i så stor grad opplever i vår verden. Det er nok å nevne Syria, Etopia og Afghanistan. Jesaja benytter ulike betegnelser om denne frelserskikkelsen som skal komme som Underfull Rådgiver, Veldig Gud, Evig Far og Fredsfyrste. Jesus Kristus brakte et fredens budskap til menneskeheten. Denne impulsen var sterk og bidro til at et stort antall kristne vegret seg for å bære våpen i de første 2 – 300 år etter Kristi fødsel. Gjennom historien har det vært ulike synspunkter på betydningen av kristendommens framvekst. Men det synes å være stor samstemmighet i at Jesu Kristi komme var et avgjørende vendepunkt i menneskehetens historie.

■ Når den himmelske hærskare proklamerer Kristi komme julenatt, skjer det som proklamasjon av et fredsbudskap. «Og fred på jorden blant mennesker som Gud har glede i.» Kristendommen framstod som en radikal fredsreligion. Jesus Kristus ga oss nøkkelen til å bryte den onde sirkel: «Gjør vel mot dem som gjør vel mot dere, velsign dem som forbanner dere.» Det var med andre ord en ikkevolds ideologi. Dette perspektivet er vel med årene blitt noe nedtonet. I dag er det vel bare kvekerne og noen østlige religioner (blant annet Jainismen) som er konsekvente i sin ideologi om ikke vold (ahimsalæren).

■ En forent verdensvid kirke kunne bety noe her om en gikk tilbake og gjenoppdaget det radikale i Fredsfyrstens budskap. Dette spissformulerte han slik: Dere har hørt det er sagt: Du skal elske din neste og hate din fiende. Men jeg sier dere: «Elsk deres fiender og be for dem som forfølger dere.» Dette er et oppgjør med den gamle pakt. Han kom og forkynte det gode budskap om fred både for de som var langt borte og for dem som var nær. Ef. 2. 14 -17

■ Kristendom er i en sum fredens evangelium. Slik også mange av våre salmediktere har understreket blant annet Grundtvig. Salmen Fred til bot for bittert savn er eksempel på det. Salmen kan sees som programerklæring for hele Grundtvigs dikting hvor han flere steder understreker at kristendom i en sum er fredens evangelium. Den verdensvide kirke skulle være selve plogspissen for fredens sak i verden. La oss be om at kirkens fredsoppdrag må komme til uttrykk på en tydelig måte.
Med ønske om en fredfylt jul!

Arne Amlien

NATURHJØRNET

Det er høst i naturen og når disse linjene skrives, er vi inne i den siste uka i november.

Det er ei spennende tid i naturen.

De fleste trekkfuglene har forlatt Norge, men det skjer mye akkurat nå om dagen. Store flokker med kortnebbgås kommer fra Svalbard. Vi har registrert flokker på over 1000 fugler i Romedal.

Det jeg spesielt legger merke til er flokkene med sangsvaner som beiter på jordene i Romedal. Vi har de siste to ukene hatt en flokk på ca. 20 fugler som har

fløyet fram og tilbake her. De skravler høyt og er lette å se der de sitter på den nypløyde jorda.

På Koigen har det over lengre tid rastet hvitkinngås. Disse kommer også fra

Svalbard eller fra Kolahalvøya.

Biene mine, ca. 10 kuber, lever jeg tett med. Hver kube har nå fått 15 kilo med sukkerlake, og de har roet seg ned. Men går jeg forbi kubene så bøyer jeg meg ned, legger øret inn til kubeveggen. Der hører jeg susen av biene inne fra kuben. Lyden kommer fra vibrerende vinger. Det er en så koslig lyd.

Slapper jeg bare av om dagen nå? Nei, ukentlig ringer det folk som har sett sjeldne fugler eller som vil grave dammer. Naturinteressen er stor, og jeg gleder meg over det. Vi har akkurat nå gravd ferdig et tjern på Nordvi i Stange, og i dag har jeg laget en kalkyle over en dam på Ådalsbruk. Det blir nydelige naturmijøer.
Kanskje vi i Y's Men skulle tatt oss en damtur til våren?

Men først må vi kose oss med dompapen i fugleneket. God jul.

Trond Vidar

Pandemien og de sosiale og kulturelle møtestedene

12. mars kom beskjeden: Steng dørene og gå hjem. Det er i grunnen litt av en ordre å få i fanget når du har forvaltningsansvaret for et bygg til 700 millioner, og omsorgsansvaret for 18 ansatte.
Den første perioden – våren altså – gikk på et vis. Flokken av medarbeidere ble satt i arbeid med vask, vedlikehold og nødvendig oppgradering av teknisk utstyr. Andre ble omdisponert til teststasjonen ved Vikingskipet, andre til utekontakten, enda andre til kommunens informasjonskontor og enda andre skapte opplevelser for Hamars publikum. Husets folk var bl.a. delaktige i «Påsketrallala» - musikktilhengeren som gikk på kryss og tvers i boligområdene i byen, Coctailbingoen på flyplassen og «Sommerfuglen» - kunstinstallasjonen på Koigen. Alle i aktivitet. Ingen permitterte.

❖ Så kom ettersommeren og høsten. Myndighetene lettet litt i begrensingene på sosiale aktiviteter, og vi tenkte å gyve løs på en mest mulig normal høstsesong. Kulturhuset ble sakte men sikkert fylt opp med de vanlige aktivitetene. Biblioteket åpnet igjen, kinoen tok imot publikum i oppussede lokaler, korene og korpsene stemte instrument og stemmer igjen, kulturskolen ønsket gamle og nye elever velkommen tilbake, husets nye Cafe Satelitten – vartet opp med byens høyeste rekesmørbrød, og Teater Innlandet viste seg på nytt fram for publikum. Kulturhusets administrasjon klødde også i fingrene etter å lage et godt høstprogram.

❖ Så måtte vi skalke lukene igjen. Beskjed fra kommuneoverlegen: steng dørene. Hva gjør man da? Jo, vi kastet oss på telefonen, ringte i øst og vest og stablet på beina et førjulsprogram som vi ikke visste om vi noen gang ville ha mulighet til å gjennomføre. Vi bestemte oss også for å oppfylle kulturministerens ønske om å stimulere til aktivitet blant arbeidsledige kunstnere og aktører. På rekordtid greide vi å lage en adventsforestilling med byens og regionens egne sangere og musikere, slik at 20 freelancere fikk en ukes lønn i en aldeles oppdragstørr periode.

❖ Selv om vårt oppdrag i samfunnet – å drive et kulturhus - ikke er av de aller viktigste i en pandemi, ser vi likevel at funksjonen vår i et folkehelsepserspektiv kan være til stor nytte. Vi legger til rette for at publikum skal kjenne seg trygge når de besøker oss. Dersom alle som besøker oss, er friske og fine, sørger vi for håndvask, håndsprit og en meters avstand. Vi tror at kulturopplevelser i en tid der kombinasjonen av mørketid og pandemi, kan være bøtende både på ensomhetsfølelse og stette noen behov for sosiale treffsteder.

❖ Vi er for tiden bare opptatt av en ting: at byen og regionen skal bli spart for nye store smitteutbrudd som gjør av vi trenger å isolere oss ytterligere fra hverandre. Det er slitsomt nok å ikke kunne hilse hverandre i hånda eller gi hverandre en god klem. Vi i kulturhuset ønsker alle våre brukere en smittefri adventstid, og en god jul når den kommer. Og husk: Det er alltid noe som skjer i Hamar kulturhus.

Med adventshilsen fra **Terje**

Advent

Vi roper i denne natten:
Gi oss en vei å gå.
Gi oss ennå en stjerne
å feste øynene på.

Gi oss ennå et hjerte,
ikke av vest eller øst,
gi oss et hjerte som favner
all verden – og grenseløst.

Gi oss ennå å gråte
over vårt mørke sted.
Gi oss igjen å høre:
Fred over jorden. Fred!

Gi oss ennå å bryte
opp som de vise menn.
Gi oss i natt en stjerne,
og gi oss å følge den.

(Einar Skjæraasen)